

2. A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY KÖVETKEZTÉBEN BEVEZETETT MUNKAERŐPIACI INTÉZKEDÉSEK EURÓPÁBAN

MAKÓ ÁGNES & NÁBELEK FRUZZSINA

A koronavírus-járvány a járványhelyzet súlyosságától és a válaszképpen bevezetett intézkedések kiterjedtségétől függően komoly terheket rótt az európai gazdaságok működésére. A leginkább érintett szektorokban a rendezvények elmaradása, a korlátozó intézkedések és az esetleges leállások a munkaerő-kereslet jelentős csökkenésével jártak. Mindemellert a döntéshozóknak és az érintett vállalkozásoknak azt is kezelniük kellett, hogy a munkavállalók tömegesen estek ki a munkából megbetegedés, betegápolás vagy az otthoni oktatás miatt. Az európai kormányok a válság kezelése során jellemzően kiemelt célként tekintenek a munkavállalók munkában tartásának ösztönzésére és a munkából kiesők kompenzálására, e célok megvalósítása érdekében pedig számos különböző eszközt alkalmaztak és alkalmaznak. Jelen írásunkban a legtipikusabb, a munkaerőpiacot közvetlenül érintő intézkedéseket tekintjük át.

Az egyes európai országokban számos különböző típusú és mértékű intézkedést vezettek be a koronavírus-járvány munkaerőpiaci hatásainak ellensúlyozására. Összefoglalónkban azokat az eszközöket tekintjük át, amelyek több ország válságkezelési intézkedéseiben is megjelentek, és elsősorban a különböző intézkedéstípusok bemutatására koncentrálnak. Az európai válságkezelő eszközökről elmondható ugyanakkor, hogy bár kirajzolódnak közös válságkezelési módok, az egyes intézkedések, támogatások országonként eltérő módon, eltérő feltételek mellett és eltérő kiterjedtséggel kerültek bevezetésre.

2.1. A munkából kiesők támogatása

A koronavírus-járvány egyik első közvetlenül jelentkező gazdasági hatásának tekinthető, hogy a munkavállalók egy része kiesett a munkából. A járvány által nagyobb mértékben sújtott országokban a megbetegedések és a betegek otthoni ápolása, illetve a munkavállalók karanténba kerülése okozhatott nehézségeket, de az iskolabezárások a kevésbé súlyosan érintett országokban is jelentős terhet róttak mind a munkavállalókra, mind a munkáltatókra. A munkából való kiesés kezelésére számos európai országban vezettek be intézkedéseket.

Tipikus eszköznek tekinthető a gyermekek után igénybe vehető szabadnapok számának növelése, egyes országokban – például Ausztriában, Németországban, Görögországban és Olaszországban – pedig a plusz szabadnapokra vonatkozó bér állami átvállalása. Több országban rendkívüli támogatást kaptak azok a szülők, akik nem tudtak otthonról dolgozni, de az iskolabezárások

miatt otthon kellett maradniuk kiskorú gyermekükkel (ilyen típusú intézkedéseket vezetett be például Lengyelország, Csehország és Málta).

Az intézkedések másik része a betegekre és a karanténba került munkavállalókra vonatkozik, akik esetében azokban az országokban, ahol a betegszabadság a munkáltatóra ró terhet, az állam több esetben átvállalta ezek megfizetését. Az Egyesült Királyságban az állam a munkáltatónak a karanténba került munkavállaló után kéthétnyi betegszabadságot térített vissza. Dániában a normál esetben egy hónapon át a munkáltató által fizetett ellátást koronavírus-fertőzés esetén az állam átvállalta. Németországban a cégek kötelesek az érintett munkavállalóknak 6 héten keresztül megfizetni a normál bérüket, amit azonban az állam jelentős mértékben támogat. Lettország a betegszabadságon lévő munkavállalók után legfeljebb 700 eurós támogatást nyújtott a munkáltatónak.

Egyes országokban a megbetegedett vagy karanténba kényszerült munkavállalók részesültek közvetlen pénzügyi támogatásban vagy kedvezményekben. Franciaországban a beteget és a karanténba kerülőket az állam a munkabérük 90 százalékával kompenzálta, míg Csehországban a bérük 60 százalékával. Írországban a beteg munkavállalók hetente legfeljebb 350 eurós támogatást vehettek igénybe.

2.2. A munkahelymegtartás eszközei

Az intézkedések másik csoportját jelentik a munkahelyek megtartását célzó eszközök. Ezek közül a cégek fizetőképességének megőrzését – és így a csődhelyzet elkerülését – szolgálják a vállalatoknak nyújtott közvetlen pénzügyi támogatások, a hitelhez jutást megkönnyítő intézkedések és az adókkal és járulékokkal kapcsolatos támogatások, amelyeket valamilyen formában mindegyik európai ország bevezetett.

A gazdaságvédelmi intézkedések keretében a járvány következtében jelentős veszteséget, illetve bevételkiesést elszenvedett vállalatok számára közvetlen pénzügyi támogatást nyújtott a kormányzat Ausztriában, Csehországban, Dániában, Franciaországban, Görögországban, Hollandiában, Lettországban, Luxemburgban, Németországban, Romániában, Spanyolországban és Szlovéniában.

Állami hitelkeretet hoztak létre a vállalkozások likviditásának biztosítása, a munkahelyek védelme, a károk enyhítése és a vállalkozások piaci helyzetének megóvása érdekében Csehországban, Dániában, Írországban, Luxemburgban, Magyarországon, Portugáliában, Romániában, Svédországban és Szlovéniában.

A legtöbb EU-tagállamban kedvezményes, államilag támogatott hitelt vehetnek fel a vállalkozások. A vállalatok számára csökkentett kamatú hiteleket tettek elérhetővé Ausztriában, Észtországban, Hollandiában, Horvátországban, Írországban, Lettországban, Litvániában, Lengyelországban, Magyarországon, Németországban, Olaszországban és Szlovákiában. A krízisnek kitett

cégek kamatmentes kölcsönre jogosultak Csehországban, Franciaországban, Görögországban, Romániában, Spanyolországban és Szlovákiában.

Emellett a koronavírus-járvány által sújtott vállalkozások által felvett hitelekre állami hitelgarancia (kezességvállalás) vált elérhetővé a legtöbb EU-tagállamban (Ausztria, Csehország, Dánia, Észtország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia).

Az adókkal és járulékokkal kapcsolatos intézkedéseknek alapvetően két formája jelenik meg Európában. Több országban döntöttek bizonyos foglalkoztatáshoz kötődő adók és járulékok ideiglenes eltörlése, jelentős csökkentése (például Belgium, Olaszország) vagy állami átvállalása (például Németország, Lengyelország) mellett.

Az adókkal és járulékokkal kapcsolatos intézkedések másik típusa a terhek megfizetésének ideiglenes felfüggesztése, amely esetben az állam nem engedi el ezen kötelezettségeket, azaz nem mond le az ilyen típusú bevételeiről, de ideiglenesen enyhíti a leálló ágazatok bevételkiesését. Egyes országokban a két típust vegyesen alkalmazták, Franciaországban például egyéni elbírálás alapján a legnehezebb helyzetben lévő cégek kaphatnak adó- és járulékelengedést.

A vállalkozások által fizetendő adókat több országban általánosan, külön feltételek nélkül felfüggesztették, tehát kitolták a befizetési határidőt Finnország, Franciaország, Hollandia, Németország, Olaszország, Románia, Szlovákia és Szlovénia cégeinek esetében. Az adófelfüggesztést Görögországban, Magyarországon és Máltán a válság által leginkább érintett ágazatokban működő vállalatok vehették igénybe. A társasági adó befizetését Ausztriában, Belgiumban, Csehországban, Hollandiában, Horvátországban, Litvániában és Luxemburgban függesztették fel, a hozzáadottérték-adót Belgiumban, Hollandiában és Olaszországban.

A természetes személyek adóbevallásának határidejét meghosszabbították Cipruson, Csehországban és Szlovákiában. A vállalatok adóbevallásának határidejét Belgiumban, Cipruson, Csehországban, Franciaországban, Lengyelországban, Luxemburgban, Magyarországon, Szlovákiában és Szlovéniában tolták ki. A személyi jövedelemadóval kapcsolatos fizetési kötelezettségeket elhalasztották Ausztriában, Belgiumban, Csehországban, Hollandiában, Horvátországban és Luxemburgban.

Az áfakulcsot csökkentették Cipruson és Németországban, az áfafizetési kötelezettséget pedig ideiglenesen felfüggesztették (tehát későbbre halasztották a fizetési határidőt) Cipruson, Dániában, Horvátországban, Lengyelországban és Svédországban.

A járulékokat tekintve is jelentős könnyítéseket láthatunk Európa-szerte. Belgiumban, Luxemburgban és Olaszországban felfüggesztették a társadalombiztosítási járulékok befizetését. Csehországban az egyéni vállalkozók több

hónapig mentesülnek a szociális és egészségügyi járulékfizetési kötelezettségek alól. Dániában a munkaerőpiaci hozzájárulások fizetési határidejét 4 hónappal elhalasztották. Franciaországban elengedték a vállalkozások járulékterheit a legérzékenyebb ágazatok számára (vendéglátás, színházak). Horvátországban a legalább 20 százalékos bevételkiesést elszenvedett vállalkozások részben vagy egészben mentesültek áprilisi, májusi és júniusi nyereségadó-, jövedelemadó- és járulékkötelezettségeik alól. Itt az adó-, illetve járulékmentesség azoknak a vállalkozásoknak jár, amelyek megtartják munkavállalóikat. Lengyelországban a vállalkozások mentesültek a társadalombiztosítási járulék fizetési kötelezettsége alól. Három hónapos mentességet kaptak a szociális járulékok fizetése alól azok az önálló vállalkozók és a mikrovállalkozások, amelyek bevétele márciusban több mint 50 százalékkal esett vissza februárhoz képest, valamint az agrárgazdálkodók. A vállalkozások a társadalombiztosítási járulékokat fizethették szakaszosan is. Máltán a válság által leginkább érintett vállalkozások a társadalombiztosítási járulék befizetésére 60 nap haladékot kapnak. Svédországban a társadalombiztosítási járulékkal kapcsolatos fizetési kötelezettségek 12 hónappal elhalaszthatók. Szlovákiában azok a cégek halaszthatták el a járulékok befizetését, amelyek árbevétele legalább 40 százalékkal csökkent.

Ezek mellett egyéb, az adózás körébe tartozó könnyítések is megtalálhatók az egyes országok intézkedései között. Belgiumban a vállalkozások támogatást kérhettek az adóhatóságoktól adótervezésükkel kapcsolatban (fizetési terv készítése, mentesülés a késedelmi kamat megfizetése alól, a késedelmes fizetés miatti bírság elengedése). Észtországban a kormány lehetővé tette az adósság átütemezését a jelenleg hatályosnál alacsonyabb kamatlábak mellett. Hollandiában az állam 26 milliárd euró értékben garantált adóhalasztást, 4,5 milliárd euró értékben pedig likviditási biztosítást nyújtott a cégek számára. Franciaországban a legsúlyosabb helyzetben lévő cégek számára adókedvezményeket tettek elérhetővé. Lettországon a folyó és késedelmes adófizetéseket legfeljebb három évre elhalasztották, illetve a vállalatok részletfizetéssel is élhetnek szankciók nélkül. Romániában 10 százalékos adókedvezmény járt azoknak a vállalkozásoknak, amelyek határidőre befizették jövedelem- vagy átalányadójukat. Franciaországban és Szlovákiában elhalasztották az adóellenőrzéseket.

A munkahelyek megtartása érdekében bevezetett leggyakoribb eszközök közé tartoznak a különböző konstrukciókban bevezetett bértámogatási rendszerek, amelyek közül a legismertebb a német *Kurzarbeit*, a rövidített munkaidő utáni támogatás intézménye (Reuters, 2020). A 2008-as válság idején bevezetett rendszer lényege, hogy amennyiben egy cég nem tud teljes kapacitással működni, és emiatt csökken a munkaerőigénye, erre nem leépítéssel reagál, hanem csökkenti a munkavállalók munkaidejét és ezzel a bérét is, a kieső részt pedig az állam pótolja ki. A munkahelyek megőrzése mellett a rendszer előnye, hogy a válság időszaka után a cégeknek nem kell új munkavállalókat

felvennie és betanítania, ami egyrészt megvédi a vállalkozások munkaerő-képzésbe fektetett költségeit, másrészt könnyebb talpra állást tehet lehetővé (Cahuc, 2019).

Németországban az évek óta működő – külön e célra létrehozott alapból finanszírozott – intézményt a 2020-as válság hatására kibővítették, feltételeit enyhítették: a bértámogatás igénybe vehető például munkaerő-kölcsönzéssel és határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak után is, illetve már a munkavállalók 10 százalékát érintő munkaidő-csökkenés esetén is. A bértámogatási rendszert pedig számos más ország is átvette, a megtérített munkabér nagysága ugyanakkor országonként különbözik, illetve eltérők az igénybevétel feltételei is. Ausztriában Németországhoz hasonlóan a támogatás bővítése mellett döntöttek, így márciustól a munkaidő 30–80 százalékában működő cégek foglalkoztatottjainak bérét 80 százalékban támogatja az állam. A kezdetben három hónapos, további három hónappal bővíthető támogatási időszakot júliusban jövő év márciusáig hosszabbították meg. Franciaországban az „ideiglenes munkanélküliség” keretében a támogatásban részesülő cégeknél a munkavállalók bruttó bérének 70 százalékát, a minimálbérért foglalkoztatottak esetében pedig 100 százalékát állta az állam. Dániában a támogatás mértékét munkakörök szerint differenciálták: azon vállalatok, amelyek a járvány miatt legalább a munkavállalók 30 százalékának vagy legalább 50 munkavállaló elbocsátására kényszerülnének, a szellemi munkakörökben foglalkoztatottak után 75 százalékot, a fizikai munkakörökben dolgozók után pedig 90 százalékos támogatást vehettek igénybe. Máltán gazdasági ágazatonként eltérő a támogatás mértéke: a leginkább érintett szektorokban, például a turizmusban a teljes munkaidőben dolgozók után havi 800 euró támogatás vehettek igénybe, a támogatási időszakot pedig meghosszabbították a nyári időszakra is, míg a kevésbé érintett szektorokban 160–480 eurót lehetett igényelni a foglalkoztatás helyétől és formájától függően.

A bértámogatás igénybevételéhez több országban egyáltalán nem támasztottak feltételeket, így például Belgiumban, Csehországban, Franciaországban, Olaszországban és Spanyolországban a járványhelyzetre (*force majeure*) hivatkozva bármely cég kérhet támogatást a munkavállalói továbbfoglalkoztatásához. Más országokban a bértámogatás igényléséhez igazolni kellett, hogy a vállalkozás üzleti helyzete a járvány következtében romlott, így például Lengyelországban – Magyarországhoz hasonlóan – a jogosultságot a bevételek csökkenése alapján állapították meg, a támogatás mértéke pedig teljes leállítás esetén a minimálbér 50 százaléka, csökkentett munkaidő esetében pedig a munkavállaló korábbi bérének legfeljebb 40 százaléka (a kis- és középvállalkozások esetében a támogatás ugyanakkor ennél magasabb lehetett).

A bértámogatás keretében a munkahelymegtartást gyakran azzal is ösztönzik, hogy feltételként írják elő a létszámtartást, azaz a munkáltatónak vállalnia kell, hogy a munkavállalót bizonyos ideig a támogatási időn túl sem bocsátja

el. Hosszabb távú ösztönzőnek tekinthető a Nagy-Britanniában alkalmazott *bónusz*, amelyet azon támogatott munkavállalók után kap a munkáltató, akiket 2021 elején is foglalkoztatni fog.

A felsorolt országok mellett bértámogatást vezettek be Bulgáriában (a közvetlenül érintett ágazatokban, a bérek legfeljebb 60 százaléka), Csehországban (a munkavállalói bér 60 százaléka), Írországban (maximum 410 euró munkavállalónként), Olaszországban (a bruttó bér legfeljebb 80 százaléka), Lettországban (a válságot megelőző 6 hónap átlagbéreinek 75 százaléka), Litvániában (a munkabér legfeljebb 60 százaléka), Luxemburgban (a bérek 80 százaléka), Észtországban (az elmúlt egy év átlagbéreinek 70 százaléka), Hollandiában (legfeljebb 1500 euróig), Horvátországban (legfeljebb 2000 kuna munkavállalónként), Svédországban (a bérköltség 75 százaléka), Spanyolországban, Szlovákiában és Szlovéniában (utóbbi két országban a munkabér 80 százaléka) és Svédországban (a munkaidő csökkentésétől függően, legfeljebb a bér 52 százaléka).

A bértámogatások több országban az egyéni vállalkozókat, szabadfoglalkozásúakat is érintették. A korlátozó intézkedések által leginkább sújtott ágazatokban dolgozó egyéni vállalkozók támogatást igényelhetek többek között Szlovéniában (havi 700 eurós alapjövedelem), Görögországban (havi 530 euró), Dániában, Máltán (havi 800 euró), Lengyelországban, Olaszországban (legfeljebb havi 500 euró), Lettországban (a korábbi bér 75 százaléka, legfeljebb havi 700 euró) és Litvániában (havi 257 euró).

2.3. Munkanélküliség és közvetlen támogatások

A meghozott intézkedések fontos csoportját jelentik a járvány miatt munkájukat elvesztőkre vonatkozó támogatások. A járvány hatására számos országban döntöttek a munkanélküli segély emeléséről, illetve a járvány miatt munkanélkülivé válóknak járó plusz támogatás bevezetéséről. Belgiumban a munkanélküli segély összegét 5 százalékkal emelték meg (65 százalékról 70 százalékra) havi maximum 2754 euró értékig. Lengyelországban 1300 zlotyra emelték az összeget, valamint azoknak, akik a járvány miatt veszítették el állásukat, három hónapon keresztül további 1200 zlotyot folyósít az állam. Litvániában a munkájuk alól felfüggesztett munkavállalóknak járó munkanélküli-segély összegét is növelték, és a jogosultság időtartamát is meghosszabbították. Németországban a jogosultsági időtartamot három hónappal növelték azon munkakeresők esetében, akiknek jogosultsága a 12 hónapig igénybe vehető munkanélküli-segélyre 2020. május 1. és 2020. december 31. között járt volna le.

A leálló ágazatokban több ország bevezette az ideiglenes munkanélküliség intézményét, amelynek keretében a felfüggesztett szerződésű vagy fizetés nélküli szabadságra küldött munkavállalóknak nyújtottak segélyt (például Franciaország, Görögország, Lengyelország). Belgiumban a kormány *vis maior* helyze-

tet hirdetett ki az ideiglenes munkanélküliek helyzetét tekintve, a belga állam bérkiegészítést adott február 1-től június 30-ig, így a munkavállalók bérének 70 százalékát fedezte az állam, emellett a járvány miatt munkanélkülivé váltak napi 5,63 euró bérkiegészítést kaptak. Ahol nem oldható meg a távmunka, a munkavállaló ideiglenes munkanélkülivé vált, amely esetben a munkáltató mentesült a bérfizetés alól, a belga nemzeti foglalkoztatási hivatal fizette a munkanélküli-segélyt a munkavállaló számára. Cipruson a vállalatok március és április hónapra felfüggeszthették tevékenységüket, amennyiben a bevételük legalább 25 százalékkal csökkent. Azon alkalmazottak, akiket a felfüggesztés érintett, a fizetésük 60 százalékáig munkanélküli-segélyben részesülhettek. Észtországban a munkanélküli-biztosítási alap a március 1-től május 31-ig terjedő időszakra a megelőző 12 hónap átlagbéreinek 70 százalékát, de maximum 1000 eurót kompenzált, amelyhez a munkáltatók legalább 150 euró befizetésével járultak hozzá. Mind az észt munkanélküli-biztosítási alap, mind a munkáltató saját maga részéről fizette a szociális adót és a munkanélküli-biztosítási díjakat. Franciaország bevezette az időszakos munkanélküliség intézményét a tömeges elbocsátások megelőzésére. Ha egy cég időszakos munkanélküliség igénybevételére jogosult, akkor a dolgozók a fizetésük nettó 84 százalékát kapják, amíg nem dolgoznak. Romániában a munkáltatók egyoldalúan dönthettek úgy, hogy felfüggesztik alkalmazottaik egyéni munkaszerződését, és technikai munkanélküliségbe helyezik őket. Az állam a munkáltatók számára megtéríti az érintett munkavállalóknak nyújtott munkanélküli-támogatás 75 százalékát. A gyermekükkel otthon maradó szülők számára is lehetővé tették a technikai munkanélküliség igénybevételét.

Több országban lazítottak a munkanélküli-segély jogosultsági feltételein, illetve kiterjesztették a segélyt a tevékenységüket felfüggeszteni kényszerülő egyéni vállalkozókra, szabadfoglalkozásúakra és egyéb önfoglalkoztatókra. A munkanélküli-segély jogosultságát Spanyolországban kiterjesztették a háztartási alkalmazottakra és az egyébként szociális támogatásra nem jogosult, határozott időre szóló munkaszerződéssel rendelkezőkre is. Belgiumban a kölcsönzött munkavállalók ideiglenes jelleggel igénybe vehették a munkanélküli-segélyt, valamint a leállni kényszerülő vállalatok igényelhették, hogy munkavállalóik automatikusan jussanak munkanélküli-segélyhez. Finnországban a vállalkozók és a szabadfoglalkozásúak ideiglenesen jogosultak munkanélküli-támogatásra. Svédországban egyszerűsítették a munkanélküli-támogatás jogosultsági követelményeit, és az összege is emelkedett. Máltán két hónapra havi 800 euró támogatás járt azoknak a szülőknek, akiknek a munkája otthonról nem végezhető, de az iskolabezárások miatt nem tudtak dolgozni. Ugyanez vonatkozott a mozgáskorlátozottakra, illetve azokra, akiknek a koruk vagy krónikus betegségük miatt javasolt volt az otthonmaradás.

Rendkívüli munkanélküli-segélyt vagy egyszeri pénzbeli támogatást több ország is bevezetett. Görögországban a rendkívüli munkanélküli-segély 800

euró értékű, emellett a tartós munkanélküliek számára egyszeri támogatásként 400 euró értékű tartós munkanélküli-segélyt is bevezettek. Azoknak a munkavállalóknak, akiknek a munkahelyét a járványügyi intézkedések alapján fel kellett függeszteni, készpénzsegélyt folyósítanak, és emellett elbocsátási tilalom is érvényben van. Írországban a járvány miatt munka nélkül maradó munkavállalók és egyéni vállalkozók heti 350 euró járványügyi munkanélküli-támogatásra jogosultak. Máltán ideiglenes munkanélküliségi járadékot biztosítanak azoknak, akik a járvánnyal összefüggő intézkedések miatt veszítették el a munkájukat. Olaszországban bevezették a veszélyhelyzeti jövedelem intézményét, a támogatás három hónapon keresztül jár, összege havi 400 euró, illetve családos igénylők esetében legfeljebb 800 euró. Az önfoglalkoztatók pedig márciusban és áprilisban havi 600 eurós, májusban pedig 1000 eurós támogatást kaptak. Franciaországban a munkavállalók több mint harmada, 8,7 millió fő kényszerült részleges vagy teljes kényszerszabadságra, ők rendkívüli munkanélküli-segélyt kaptak az államtól.

Belgium Flandria régiójában rezsisegélyt nyújtottak a munkanélküliek számára, továbbá 40 eurós átalánycsökkentést kaptak a gáz- és villanyszámlából az ideiglenes munkanélküliséget igénylők.

Emellett egyes országokban a munkanélküliség megakadályozása érdekében elbocsátási moratóriumot vezettek be (például Görögország, Olaszország), máshol pedig az elbocsátott munkavállalók visszavételét igyekeznek ösztönözni a visszatérők utáni adó- és járuléktámogatásokkal (például Románia). A munkába visszaállást segítő eszköznek tekinthetők az olyan intézkedések, mint az átképzések, képzési programok állami támogatása. Franciaországban a kormány fedezi a koronavírus miatt részleges munkanélkülivé vált állampolgárok képzési költségeit. Litvániában ösztöndíjat kapnak azok a munkanélküliek, akik számára az átképzés jelenleg nem lehetséges.

2.4. A távmunka támogatása

A járvány megfékezése érdekében hozott intézkedések közé sorolható a távmunka (*home office*) támogatása, amelyet a távmunka elrendelés szabályainak könnyítésével, egyes országokban pedig pénzügyi támogatással valósítottak meg. Belgiumban a kormány kérésére a munkáltatók ahol lehet, távmunkát rendeltek el, ahol pedig ez nem oldható meg, ott *vis maiorra* hivatkozva a munkavállaló ideiglenes munkanélkülivé válik. Dániában a közszférában dolgozók számára, amennyiben a munkakörben kivitelezhető volt, kötelezővé tették az otthoni munkavégzést, a magánszektorban pedig javasolt volt a *home office*, illetve más rugalmas foglalkoztatási formák bevezetése. A luxemburgi kormány szintén a távmunka bevezetését javasolta a cégeknek, a munkavállalók számára pedig rendkívüli családi szabadságot rendeltek el. Bulgáriában, Lengyelországban és Magyarországon a munkaügyi szabályozások ideiglenes módosításával lehetővé tették a munkáltatóknak a távmunka egyoldalú el-

rendelését. Portugáliában kötelezővé tették a távmunkát minden olyan esetben, ahol ez kivitelezhető. A máltai állam 2 millió euróval támogatja azon vállalkozásokat, amelyek előnyben részesítik a távmunkát a bejárással szemben. Azok a cégek, amelyek beruházásokat valósítottak meg az otthoni munkavégzés érdekében, munkavállalónként 500 euró, maximálisan 4000 euró támogatásban részesülhetnek. Spanyolországban kölcsönök és egyéb támogatási eszközök révén támogatták a kis- és középvállalkozások digitalizálását és a távmunkát lehetővé tevő körülmények kialakítását.

2.5. A Magyarországon bevezetett intézkedések

Az Európában bevezetett intézkedésekkel összevetve a Magyarországon elérhető támogatásokat, azt láthatjuk, hogy a magyar eszközök elsősorban a munkahelymegtartás különböző típusait érintették, míg a munkanélküliek támogatása nem, a munkából kiesők támogatása pedig csak kismértékben jelenik meg az intézkedések között.¹

A munkából kiesők támogatása elsősorban a táppénzjogosultság formájában valósul meg, emellett pedig nagymértékben támaszkodik a munkáltatók és a munkavállaló közötti megállapodásra. Azok a munkavállalók, akik megbetegszenek, fertőzöttel való érintkezés miatt karanténba kerülnek, vagy gyermekük megbetegszik, keresőképtelenné nyilvánítottként jogosultak a táppénzre. Más esetekben – például külföldről hazaérkezés miatti karantén, iskolabezárás miatti otthonmaradás –, ha a munkavállaló nem tudta megoldani az otthoni munkavégzést, akkor a szabadságok kiadásáról, majd a munkavégzés alóli mentesülésről – fizetés nélküli szabadságról – állapodhatott meg a munkáltatóval. Utóbbi esetekre bevezetett könnyítésként a vészhelyzet idején rendelet mondta ki, hogy a fizetés nélküli szabadságon lévő munkavállaló egészségügyi szolgáltatásra jogosult.

Az intézkedések ugyanakkor Magyarországon nem érintették a munkanélküli-támogatásokat, sem a munkanélküli-segély mértékét, sem a jogosultak körét tekintve. Emellett közvetlen, munkavállalóknak nyújtott támogatást is csak egy szűk körre vonatkozóan vezettek be (egészségügyi dolgozóknak és idősothonokban dolgozóknak nyújtottak egyszeri támogatást).

Ahogy több országban jellemző, a magyarországi intézkedések is elsősorban a munkahelymegtartás különböző eszközeire vonatkoztak. Az áttekinthető támogatások közül közvetlen, munkaadóknak nyújtott támogatásokat nem vezettek be, ezek helyett a magyarországi cégek számára elérhetőek lettek a kedvezményes, az állam által kamat- és garanciatámogatásban részesülő hitelek, továbbá a munkabérré igénybe vehető 0,1 százalékos kamatozású hitel, valamint a kis- és középvállalatok számára kedvezményes hiteltermékek. Az adó- és járulékfizetés terén a szociális hozzájárulási adó egységes csökkentésén és a bevallási határidők meghosszabbításán túl a támogatások elsősorban a leginkább érintett ágazatokra vonatkoztak, például a 3 hónapos adó- és já-

¹ A témával kapcsolatban lásd még az 1. fejezetet.

mulékmentesség, az adómérséklés igényelhetősége vagy a turizmusfejlesztési hozzájárulás elengedése formájában.

Magyarországon a bértámogatások több típusát is bevezették. A *Kurzarbeit*-hez hasonló konstrukció keretében a korábbi munkaidő 80 százalékát (korábban 70 százalékát) meg nem haladó munkaidő után igénybe vehető támogatás a kieső munkaidőre járó bér 70 százalékát érthette el. A támogatás feltételei a bevezetés után módosultak: míg az első hirdetmény szerint a munkaadónak igényléskor alá kellett támasztania a csökkentett munkaidős támogatás szükségességét, a módosítás után a magyar konstrukcióban sem szabtak ilyen feltételt. A csökkentett munkaidőre vonatkozó bértámogatás mellett elérhető volt a kutató-fejlesztő tevékenységet végző munkavállalók után igényelhető támogatás, illetve munkahelyteremtő bértámogatás is.

Hivatkozások

- ANDERSON, J.–BERGAMINI, E.–BREKELMANS, S.–CAMERON, A.–DARVAS ZSOLT–JÍMÉNEZ, D.–M. LENAERTS, K.–MIDŐES, C. (2020): The fiscal response to the economic fallout from the coronavirus. [Bruegel datasets](#).
- CAHUC, P. (2019) [Short-time work compensation schemes and employment in IZA World of Labor](#). Temporary government schemes can have a positive economic effect.
- EC (2020a): [European Semester: National Reform Programmes and Stability/Convergence Programmes](#). European Commission.
- EC (2020b): [Policy measures taken against the spread and impact of the coronavirus](#). European Commission Directorate General Economic And Financial Affairs.
- GAUDECKER, H.-M. VON (2020): [Labor markets in the Covid-19 pandemic: Western Europe and the US](#). IZA World of Labor.
- KPMG (2020): [Jurisdictional tax measures and government reliefs in response to COVID-19](#).
- REUTERS (2020): [Austria to extend short-time work scheme until end-March](#). Reuters, július 29.